

Santiago

Mamabuinore coyuiyebu Santiago bácu ñi toivacaiye báquede paperayocare doce paiyajuboacavñ Israecavñ Jesúre jñ aipõevare, ne joborõare jocarĩ dajocaivñ bá-cavñre, curãjivñre apenoa joborõai. Santiago bácu judío-vacacu barejaquémavñ. Jesucristoi yócu barejaquémavñ. Majidivñ ne dáriaiyere, toivacarejaquemavñ diyocare ãniñña báquede 40-60 d.C. Aru apenvñ ne dáriaiyere Santiago bácu toivacarejaquemavñ diyocare caiyoca apeyoca Majeracu Jñmenijicui yávaiye mamaene coyuitucubo jívui curiyoca jipocai ãniñña báquede 40-50 d.C.

Diyocaque napicõjenejaquemavñ ina judíova Jesúre jñ aipõevare ne ñájiyede (1:2-4, 12-18). Aru coyñrejaquemavñ Jesúre jñ aipõevare aipe ðaiye jañrõre (1:5-11, 19-27, 2:14-26, 3:13-18, 5:7-20) aru aipe ðaiye jañbenore (2:1-13, 3:1-12, 4:1-17, 5:1-6).

Santiago ñi meaicõjeino Jesúre jñ aipõevare

(*Mt 13.55; Mr 6.3; Hch 15.13; Gá 1.19; 1 P 1.1*)

¹ Yñ, Santiago, toivacaiññ mñjare. Majeracu Jñmenijicure aru maje jabocu Jesucristore máre memecayñbu yñ. Meaicõjeivñ mñjare, jívñre, doce paiyajuboacavñ Israecavñre, mñje joborõare jocarĩ dajocaivñ bá-cavñre, curãjivñre apenoa joborõai.

Põevare Jñmenijicñ majiéde ñi jño

(*Mt 7.7-11; Jn 16.23-24; Stg 3.13-17; 1 P 1.24-25*)

² Mñja, jívñ, torojñjarã mñja mñje ñmei mñje ñájiyede apeljñ ãmeque. ³ Que baru coreóvaivñbu mñja ñájinñ baru dajocabevñva mñje jñ aiyede Jesucristore, pñeno baju napinajivñre mñje ñájiyede. Que teni jári corevaivñbu

mųja mųje jų aiyede. ⁴ Me napijara mųje ņájiyede, cųrǎjivų meara matųiye yópe Jųmenijicųi ųrǒpe aru ye jaųbequiyere aivų mųjare Jųmenijicųi jáinore.

⁵ Apesų majacasų majibesų baru aipe đaiye jaųrǒre úre, jėniajacųrǐ Jųmenijicųque űi cađatequiyere ayų úre. Aru Jųmenijicų majide đascųųme úre aipe đaiye jaųrǒre. Que baru cađateiyųbi pǒevare jecųbesųva aru jarabesųva náre, ne jėniaiye boje úre. ⁶ Ūbenita űai jėniaűųre, “Jáve yųre cađatesųųme Jųmenijicų. Đascųųme ji jėniainore úque”, arǐ đáriaiye jaųvų, űi jų aiye boje Jųmenijicųre, “Jųmenijicų cađatequijichųbi yųre”, abesųva. Yópe pǎ-caiboa nųraiyepe űtevnųque, nopedeca űai pǒesųbe arǐ đáriayų arepųmųa “Majivų yų Jųmenijicų cađatesųųre yųre”, aru arepųmųa “Majibevų yų Jųmenijicų űi cađat-edu yųre”, arǐ đáriayų. Ū nópe đáriayų cųináro űi đáriaino, Jųmenijicų úre majide đascųųre, ye đáriabebi ű. Que baru pǎcaiboarebu űi đáriaiye. ⁷ űai pǒesų nópe đáriayų űi jėniaiyede Jųmenijicųque, maje jabosų Jųmenijicų đacabesųbe úre yópe űi jėniainore. ⁸ űai pǒesų nópe đáriayų pųcaųmea cųbi. Que baru coreóvaino űtevnų aipe đaiye jaųrǒre úre cainųmųa.

⁹ Jesúre jų ayų cųve cųvabesų, arevų ne soyųimų, “cǒmaje űrojacsų aru bojecųbesų”, bojecųbi Jųmenijicųi jáinore. Que baru torojųjacųrǐ ű űi űmei. ¹⁰ Ūbenita Jesúre jų airǒesų cųve cųvasų torojųjacųrǐ űi űmei coreóvayų űi cųve bojecųbede Jųmenijicųi jáinore. Ūi baju cųiquiyebu yópe cǒvųa cųiyere. ¹¹ Avia űi cǒari, bǒrǐ, popovai bi cǒriáre. Que teni cǒvųa poporǐ, tųrǐ yaiyebu. Nopedeca űai cųve cųvasų bǐjacųųme, űi vorǐ earǐduiyepedeca pųeno baju cųvede. Que baru yópe cǒvųa bǐjaiyere cǒriáre, nopedeca űi cųve bǐjaquiyebu cųve cųvasųre.

Maje ñájiye aru ãmeno ðaiyue
(1 P 1.23)

¹² Torojuḃi ũi ũmei ñai pḃescu nariñu caiye iye ũi ñájiyede. Ũi ñájiniburu yóboi dajocabescuva ũi ju aiyede Jesucristore, Jūmenijicu bojedacuyume ũre me. Cuvare ðacuyume ũre jāravu cūiméjāravu baquinóre. Que ðacuyume yópe “Ðacacuyumu yu mūjare”, ũi aiyे báquepedeca ina urivure ũre. ¹³ Ácu pḃescu ãmeno ðaiyede dáriayu básu, yópe arĩdurĩ, “Jūmenijicu jujovaiḃi yure”, abejacurĩ. Jūmenijicu jujovaimu ãmemi, ðacuyu ãmenore. Aru Jūmenijicu ye jujovabebi pḃesure, ũi ðaquiyepe ayu ãmenore. ¹⁴ Quénora ácu pḃescu jujovaimu ðacuyu ãmenore, ũi baju jujovaiḃi. Ũi baju ãmeina ðaiyuede ðainomu ũre yópe moacu ũi jáiyere cū riaváinore, aru no yóboi nore ũi vorĩ nuíyepe, pḃescu ũi jajovarĩ boaquiyepe aiyе ũre. ¹⁵ Aru yópe juḃoearĩburu yóboi juḃoosure pḃeteiye jauépe, aru ũi bucurĩburu yóboi ũre yaiye jauépe, nopedeca pḃescu ũi dáriarĩburu yóboi ãmenore ãmeina teibi, aru ãmeina teniburu yóboi coatecuyume ũi baju Jūmenijicure jaruvarĩ.

¹⁶ Mūja, jívu, ji umara, járiajará. Mūje bajumia apesure jujovaicōjemejara. Dáriabejarā ũbenina Jūmenijicu ðayure mūje ãmeno ðaiyuede. ¹⁷ Quénora me matuiyede ðayube Jūmenijicu. Caiye méne aru jaubede máre maje cūvaede jacorñivubu maja cavarō mearo Jūmenijicui curōre jocarĩ, majeracu Jūmenijicui jíyede majare. Jūmenijicu cuedarejaquemavu ina cavarōcavu miadáre ðaivure. Aru nácapūravu oatuvaiḃu bujadama aru bótainore ðadama. Ũbenita Jūmenijicucapūravu ye oatuvabebi ũ. Cainumua cūináturu cubi. Aru ũi yávaiyede máre oatuvabebi cainumua. ¹⁸ Jūmenijicurecabe cure ðayu majare aruḃé mamaeva yópe ũi urōpe ũi yávaiye

jāveque. Que teni yópe jēidua mama jūaidua p̄eno mear̄ape, nopedeca maja máre Jūmenijicui p̄eva mama c̄uriv̄abu aru mearamu máre caiv̄u ũi c̄uedaimara p̄eno.

J̄u aiye Jūmenijicure jāve

¹⁹ M̄ja, j̄iv̄u, ji ũmara, coreóvajarā iyede: Caiv̄u p̄eva yaué járiajarāri me. Ūbenita d̄uibareca yávarĩ bújarāri me d̄ápiarĩ ad̄aiv̄u ne yávaiyede. Aru d̄uibareca jarajarāri. ²⁰ P̄oc̄su jaraȳu baru, mearore đaȳu b̄uojabebi yópe Jūmenijicui ũr̄ope. ²¹ Que baru dajocajarā caiye āmeina teiyede m̄jare jar̄uvarĩ. Aru đabejarā āmenore. Meara p̄evape j̄u ajarā iye yávaiyede jāvene, iye coiye báquede m̄je ũmei yópe oteiye coiyepe jobor̄oi. Iye yávaiye par̄ué boje, mead̄aimara marajáramu m̄ja.

²² Ūbenita j̄ujovabejarā m̄je baju. Ina járiaiiv̄u iye yávaiyede jāvene quéda, đabev̄uva yópe iye ne bueiye báquepe, j̄ujovad̄ama ne baju. Que baru đajarā m̄ja yópe m̄je bueiye báquepe iye yávaiyede jāvene. ²³ Ņai járiaȳu diede quéda, đabec̄uva yópe ũi bueiye báquepe, ũrecabe űai p̄oc̄su jáñ̄upe páȳu ũi jivare jivar̄uque. ²⁴ Aru ũi járiburu yóboi, c̄uiná copedini n̄ari jivar̄ure jocarĩ ā̄um̄tecc̄uȳme ũi jáino mácar̄ore. Nopedeca c̄uinác̄u jáñ̄ume đabec̄uva aru ap̄esu járiaȳube đabec̄uva. Ne đabe boje, ā̄um̄teđama c̄uinác̄u ũi jáino mácar̄ore aru ap̄esu ũi járiaino mácar̄ore. Que teni c̄uinác̄u ũi jáino mácar̄o aru ap̄esu ũi járiaino mácar̄o bojec̄ubev̄u náre. ²⁵ Ūbenita űai me d̄ápiarĩ buede n̄ñ̄u Jūmenijicui đaic̄ojeiyede aru ā̄um̄tebec̄u ũi járiaino mácar̄ore diede, quénora đaȳu yópe ũi bueiye báquepe, ũrecabe toroj̄uc̄u bac̄uȳú ũi ũmei ũi j̄u aiyeque diede. Aru Jūmenijicui đaic̄ojeiye métamu aru jaubebu. Que baru űai p̄oc̄su ũi đaiȳue boje diede c̄ojeim̄pe ā̄memi.

²⁶ Ácɯ pōecɯ dáriayɯ baru ũi baju jɯ ayɯ Jūmenijicɯre me, ũbenita āmeina yávaicōjeñɯ maru ũi baju, úrecabe jɯjovayɯ ũi baju. Úrecabe ũbenina jɯ arĩduyɯ Jūmenijicɯre. ²⁷ Ũbenita ñai jɯ ayɯ Jūmenijicɯre jāve, aru meacɯ, aru āmeina tebecɯ majepacɯ Jūmenijicɯ ũi jáinore, úrecabe cađateyɯ ina tēumarare aru ina nomiópɛvare máre. Aru úvacari đabebi āmenore yópe ijāravɯcavɯ Jūmenijicɯre jɯ abevɯ ne đaiyere.

2

Jámejara apevɯ pōevare me apevɯ pɛno
(Mt 5.21, 27; 19.19)

¹ Mɯja, jívnɯ, maje jabocɯ meacɯ baju Jesucristore jɯ aivɯ, jámejara apevɯ pōevare me apevɯ pɛno. ²⁻³ Ecoyɯ baru mɯje cójjiñami cūinácɯ ũmɯ cɯve cɯvacɯ, āmuyɯ ađaitarabɯna úruque aru meacaje cuitótecajede máre doyɯ, aru ecoyɯ baru mɯje cójjiñami apɛcɯ ũmɯ máre, cɯve cɯvabecɯ, cōmaje ārojacɯ, aru meamecaje javɛcajɛ cuitótecajede doyɯ, ne ecoiyede, mɯja me jári ñai cɯve cɯvacɯre aivɯ baru úre, “Dobajacɯ mɯ yo dobarō mearore”, ũbenita āme jári ñai cɯve cɯvabecɯre aivɯ baru úre, “Nújacɯ mɯ nore o dobajacɯ joborōi ji cɯboba yebai”, mɯje nópe đaru, meamejebu no. ⁴ Que đaiivɯ baru, mɯjavacari pɯcaĩmea cɯvnɯ. Apevɯre jáivɯ baru me baju apevɯ pɛno, beoivɯbu apevɯ bojɛcɯrivɯre mɯje járu aru jarɯvaivɯbu apevɯ bojɛcɯbevɯre mɯje járu. Que dáriaru, āmenotamu.

⁵ Mɯja, jívnɯ, ji ɯmara, jápiajarã. Javede Jūmenijicɯ beorejaquemavɯ ina ijāravɯcavɯ cōmaje ārojarivɯ cɯve cɯvabevɯre, ne jɯ arãjiyere ayɯ úre cɯve cɯvarivɯre bārājivɯ ne Jūmenijicɯi jaboteinocavɯ bae boje yópe ũi

aiye báquepedeca. Jūmenijicu “Mearo đacacuyumu yu mųjare”, arejaquemavu ina urivure ũre jāve. ⁶ Ūbenita mųjacapūravu cųyoje đaiivubu ina cųve cųvabevure. Ina cųve cųvarivurecabu űājine đaiivu mųjare. Nárecabu jabuboivuvu mųjare jabova ne āmeina teivure jēniari jāiñami. ⁷ Mųjavacari “Jesucristo jinamu maja”, aivubu, mųje ju aiye báque boje ũre. Ūbenita nárecabu āmeina yávaiivuvu Jesucristore, mųje puedaimure.

⁸ Jūmenijicu toivaicōjenejaquemavu űi yávaiyede űi đaicōjeino mácarō pųeno parurō cōjeinore, yópe arī: “Ūjacu mícure yópe mi űepe mi baju”, arī toivaicōjenejaquemavu. Mųja đaiivuvu baru jāve yópe yo cōjeinore, mearo đaiivubu mųja. ⁹ Ūbenita mųja jāivuvu baru apevu pđevare me apevu pųeno, ye jecubevuvu caivure cūináturara. Que teni āmeno đaiivubu mųja, mųje ju abe boje Jūmenijicui đaicōjeiye báquede aru mųje vainí tuiye boje diede. ¹⁰ Pđescu ju arī đaiyurīduyu baru Jūmenijicui đaicōjeiye matuiyede, űbenita queno cūinājino cōjeinore đabescu baru, boropateibi ű Jūmenijicui jāinore űi ju abeni, vainí tújuroepe caiye diede. ¹¹ Jūmenijicuvacari “Cųbejarā apevuque mųjemarebųcųvare jarųvarī”, arejaquemavu. Aru ű máre “Boarī jarųvabejarā pđevare”, arejaquemavu. Que baru mųja cųbevuvu baru apevuque mųjemarebųcųvare jarųvarī, űbenita boarī jarųvaiivuvu baru pđevare, mųjarecabu ju abeni, vainí tuiivuvu Jūmenijicui đaicōjeiye. ¹² Mųja coreóvaiivubu Jūmenijicu jāri coucųyure méne o āmene mųje đaiyede. Jácsųyme aipe ārojaene diede, yópe űi đaicōjeiye me, aru ye jaube, aru buoimarare đabepe máre. Que baru me yávajarā aru me đajarā máre yópe Jūmenijicui urđepe. ¹³ Jūmenijicu cōmaje āroje jámescu űājine đacųyme űai pđescu cōmaje āroje jámescure ű

jicure. ðbenita jidúé jaubequiyebu ina cõmaje ãroje jáivure arevure Jñmenijicui ñájiovaquijãravu baquinói põevare, ne ãmeina teiye boje.

*Põeva ne ðaiye me bojecurõ ne yávaiye pñeno
(Ro 4.3)*

¹⁴ Mñja, jívn, járiajarã. Ñai põescu counyu “Jñ aivn yñ Jesucristore”, ðbenita mearore ðabescuvacari, ðbenina counrĩduibi ñ jñ ayure. Ye baju ãmevn no jñ aino jáve ãmeno. Põescu ñi jñ aino nópe rainoque meadaimu macnyú bñojabebi. ¹⁵⁻¹⁶ Cũinácñ mñjacacñ o cũinácñ mñjacaco cñvabedu cuitótecajede aru ãiyede máre, aru náre “Me nñjara mñja. Cũmajara mñja me aru me javatejarã máre” mñje aru, ðbenita mñjavacari ye jíbedu náre ne doiyeva aru ne ãiyeva máre, meamejebu no. Ye baju ãmevn mñje que ðaiye. ¹⁷ Quédecabu ñai põescu ayñ “Jñ aivn yñ Jesucristore”, ðbenita mearore ðabescvna. Ñai jñ ayñ jáve ãmemi.

¹⁸ Aru apescñ ñi aru: “Mñ jñ ayñbu Jesucristore aru yñ mearore ðayñbu”, yópe arĩ, couñjebu yñ: “Jáðovajacñ yñre mi jñ aiyede Jesucristore mearore ðaiye cñvabescvna. Aru yñcapũravñ jáðovaquijivñ mñre ji jñ aiyede ñre ji mearore ðaiyeque”. Que ajebu yñ. ¹⁹ Mñ coreóvayñbu Jñmenijicñ cũinácñra cñcñre. Mearotamu no mi coreóvaino. Abujuva máre coreóvaðama Jñmenijicñ cũinácñra cñcñre. Aru ñre jidũrivñ bidiyama na. ðbenita ne coreóvaiyede ñre caðatebevñ náre.

²⁰ Mñ, ãrñmescñ, jáðovaquijivñ mñre põescu ñi jñ aiyede mearore ðabescvna jñ aye jáve ãmene aru caðatebede ñre.

²¹ Jñmenijicñ járejaquemavñ majeñescu mácñre, Abraham mácñre, boropatebecñre, ñi bñoiye báquede mamacñre,

Isaac b́acure, ũi boarí, juarí jícaquiyepere ayu úre Jūmenijicure, yópe Jūmenijicui daicōjeino mácarōpedeca úre. ²² Que teni coreóvayubu m̄ Abraham mácui jáđovaiye báquede ũi ju aiye báque Jūmenijicure jávene ũi đaiye báqueque. Aru ũi đaiye báqueque jáđovarejaquemav̄ ũi ju aiye báque ye jaubede. ²³ Que teni vaidéjaquemav̄ yópe Jūmenijicui aiye báquepedeca. Abraham mácurã Jūmenijicu toivaicōjenejaquemav̄ ũi yávaiyede, yópe arí: “Abraham ju arejaquemav̄ Jūmenijicu ‘Yópe đac̄ȳm̄’, ũi aiye báquede úre. Que baru Jūmenijicu soȳrejaquemav̄ úre, ‘Boropatebec̄bu m̄ ji jáinore’”, arí toivaicōjenejaquemav̄. Aru Abraham mácu, “Jūmenijicui yóvaim̄me”, ne aim̄ marejaquemav̄.

²⁴ Que baru coreóvaiv̄bu m̄ja Jūmenijicu soȳyure, “Boropatebev̄ m̄ja ji jáinore”, ina p̄eva mearore đaiv̄re. Ũbenita p̄esc̄ quénora soȳȳ baru “Ju aiv̄ yu Jūmenijicure”, jāv̄ úre Jūmenijicui jáinova. ²⁵ Quédecabe ico nomió máco, ōi baju bojedado ũm̄vare āmenore đado báco náque, ōi āmiá Rahab. Jūmenijicu járejaquemav̄ ō mácore boropatebecope ōi đaiye báqueque. Ō máco sor̄ etarejaquemav̄ ina Josué b́acui jaroimara mácav̄re. Aru cađatedejaquemav̄ na mácav̄re máre, ne dupini n̄rajiyepere ado ōi jáđovaiye báquede na mácav̄re apema, ne dupini n̄ima mácarōre. ²⁶ Que baru yópe p̄esc̄ ũme c̄bec̄, yaiyú b́acure, nopedeca ñai p̄esc̄ mearo đabec̄ ju ayu Jūmenijicure jáve āmemi. Cađatebebi ũ. Aru ũi ju aiye bojec̄bev̄.

3

Maje jemedo yávaino

¹ Maja, jívn, jápiajarã. Maja, bueipðeva, bueivn apenvre Jñmenijicni yáviyede ñi toivaicðjeiye báquede maje buedu jáve ãmene, Jñmenijicn ñájine ðacnyñme majare apenv pñeno baju. Que baru obedivn mñjacavñre bueiye jaubenv apenvre. ² Caivn maja vainí turí ãmeno ðaivnbu obedinñmna. Pðecñ cñcñ baru vainí turí ãmeno ðabecñ cainñmna ñi yáviyeque, ñai pðecñ meacñ baju bájebu. Ñi baju me matuiyeda ðaicðjejebu. ³ Quíjiyo cðjeiyo táuyore epeivnbu maja caballore ñi jijecamui, nñicðjenajivn ére cðjeimeaque ári maje nñiyñrði. Que teni ju are ðaivnbu ére aru ñi baju me matuiyeda ðaicðjeivnbu maja. ⁴ Quédecabu jiaðocñ ñracñque. Ñracñ bajubu. Aru ñmevñ parñrð copñ japuivñ. Ñbenita jipocateipðecñ nñicðjeimi dicñre quíjive japñvaiveque ári ñi nñiyñrði. ⁵ Quédecabu maje jemedoque. Quíjinomu maje jemedo. Ñbenita maje quíjive yáviyeque ñrarð ðaivnbu maja. Nopedeca quíjino toaque macarð ñrarð éiyavñ. ⁶ Aru maje jemedo toapebu. Yópe toa éiyepe caino macarðre, nopedeca maje jemedo ãmeðaivn maje baju matuiyede. Aru ñai abujuvai jabocñvacari iye ãmeina ðaiye ðare ðayñbe. Maje yáviyeque ãmeina ðaivnbu aru ñájine ðaivnbu máre yópe abujuvai cñrð, toabo cñimébo, ãmeina ðaiyepe aru ñájine ðaiyepe máre.

⁷ Maja, pðeva, ðaicðjeni buojavnbu caiyajuboa ãmayinguboaacavñre: macarðcavñ jijecñrivñre, aru mñjinare, papeivñre, aru jiacavñre máre. ⁸ Ñbenita pðecñ cubebi ðaicðjeni buojayñ ñi jemedore. ãmeina yáviyede dajocñmajibenvn maja. Yópe ãða jñmaque ñi ijetede ðaiyepe ñi cñiyede, nopedeca maja máre ijié ðaivnbu maje yáviyeque. ⁹ Maje jemedoque mearore jívnbu majeracñ Jñmenijicñre. Aru no jedomiareca ãmeina yávaivnbu maja pðevare, ina Jñmenijicni cñeðaimara mácavñre ére

paiv̄ne. ¹⁰ Cūinácamu jijecamuque yávaiv̄bu méne aru āmene máre. M̄ja, jív̄, que đaru meamev̄. ¹¹ Macajia c̄bevn̄ oco me aru oco j̄me máre p̄aróri cūinátur̄ra. ¹² Aru m̄ja, jív̄, higueraçure olivora j̄iye b̄ojabev̄. Aru úyaimure máre higueraçura j̄iye b̄ojabev̄. Quédeca oco yuquiraque aru oco me etar̄ b̄ojabev̄ cūináro oco p̄aróinore jocar̄.

Majíe j̄ve
(Stg 1.5)

¹³ M̄jacac̄u apesc̄u c̄sc̄u baru majic̄u aru járiar̄ eaȳ, jáđovajac̄ur̄i ũi majiéde aru ũi járiar̄ eaiyede ũi mearo đaiyeque, “¿Meac̄u b̄arica ȳu apenv̄ p̄eno?” ar̄i d̄ariabesc̄va. ¹⁴ Ūbenita m̄jacac̄u apesc̄u c̄sc̄u baru āmei joroj̄iñ̄ ũi ũmei aru cađateiȳsc̄u ũi baju apenv̄ p̄eno, “Me majiv̄ ȳu”, boroc̄eque ar̄i d̄ariabejac̄ur̄i. Ūpe ráȳbe ũbenina aȳ, j̄vene majibesc̄. ¹⁵ Ūi majíe j̄ve ānev̄. J̄menijic̄u j̄iye ānev̄. Quénora iye majíe ij̄arav̄quebu. Aru p̄eva ne ũr̄pe ȳope āimara d̄ariabev̄rebu. Aru abujuvai d̄ariaiyequebu máre. ¹⁶ P̄eva joroj̄iv̄ baru aru cađateiȳriv̄ baru ne baju apenv̄ p̄eno, c̄arjovadama ne bajumia aru đadama caino āmenore máre. ¹⁷ Ūbenita J̄menijic̄u majide đaȳbe p̄evare majíe j̄veque. Mat̄ar̄çur̄e ina p̄eva majidiv̄ me J̄menijic̄u jiede caino mearo đav̄bu. Aru c̄arjime ne đav̄bu. Cađateiv̄bu apenv̄re. Jijec̄bevn̄va c̄riv̄bu apenv̄que. C̄maje āroje jáiv̄bu apenv̄re. Pved̄av̄bu apenv̄re. Jáiv̄bu caiv̄re cūinátur̄ra, jánev̄va apenv̄re me apenv̄ p̄eno. P̄caĩmea c̄bevn̄bu. Aru mearore đav̄bu. Québu ina p̄eva majidiv̄ J̄menijic̄u majíeque. ¹⁸ Na c̄arjime ne đav̄bu caiv̄ apenv̄que, c̄r̄jiv̄ đav̄ me.

4

*Maje yónaiye ijāravṁsavṁque jaṁbevṁ majare
(Mt 6.24; 23.12; Lc 16.13; 1 P 5.5-6)*

¹ ¿Aipe teni boaivṁba mṁja mṁje baju? Aru, ¿aipe teni ādamateivṁba mṁja mṁje baju? Mṁje āmeina ḑaiyṁe yópe maucṁvaerebu mṁje dáríaiyeque. ² Mṁja ṁrivṁ baru apejīene aru eabevṁ baru diede, boarí jarṁvaiyṁrivṁbu pḑevare, cṁvarīdurājivṁ diede. Aru mṁja āujivṁ baru apejīene aru cṁvarivṁ bḁojabevṁ baru diede, maucṁvarí boaivṁbu, cṁvarīdurājivṁ diede. Mṁja cṁvabevṁtamu, mṁje jēniame boje Jṁmenijicṁque. ³ Mṁje jēniariduiyede Jṁmenijicṁque, jēniariduiṁbu yópe jaṁbenope mṁjare mṁje dáríaiye āmeque. Quéda jēniariduiṁbu Jṁmenijicṁque, cojṁquiyepe aivṁ mṁje āmeina ḑaiyṁede. Que baru mṁja jacorṁbenamu mṁje jēniariduiye báquede. ⁴ Āmena bajutamu mṁja. Jṁmenijicṁre jarṁvarí dajocaiyṁrivṁbu mṁja yópe nomió āmecoí dajocaiyepe jímarepacṁre jarṁvarí. Ina yónaivṁ ijāravṁsavṁre ne āmeina teiyeque yópe ne baju ṁrḑe maucṁvarivṁbu Jṁmenijicṁre. ¿Coreónabenarṁ mṁja diede? Jáve mṁja me coreónaivṁbu diede. Que baru ácṁ pḑecṁ yónaiyṁcṁ ijāravṁsavṁre ne āmeina teiyeque yópe ne baju ṁrḑe, úrecabe maucṁvacṁ Jṁmenijicṁre.

⁵ ¿Dáríaiṁrṁ mṁja Jṁmenijicṁi toivaicḑjeiye báquede ṁi yávaiyede ṁbenina? ¿Que āmeṁ! Yópe arí, toivaicḑjenejaquemavṁ ṁ: “Jṁmenijicṁ cṁedabedejaquemavṁ pḑeva jorojīnajivṁre. Maje ūmene Jṁmenijicṁi epeiye báquede majare, maucṁvare ḑabevṁ arevṁre”, arí toivaicḑjenejaquemavṁ. ⁶ Aru Jṁmenijicṁ pṁeno baju caḑateibi majare ṁi me boje. Que baru yópe arí, Jṁmenijicṁ toivaicḑjenejaquemavṁ ṁi yávaiyede: “Jṁmenijicṁ maucṁvaibi ina ‘¿Meara máríca arevṁ

рæно?’ айвæре. Æбенита ãи ме боје кадатеиби ина ‘Аревнæ cãчинотаму маја’, айвæре”, арĳ тоиваицѳјенејаquemавнæ.

⁷ Ја ајарã мѳја Јѳменижцæре, мѳје ðарãжиере айвн уѳре ãи нрѳре. Мауснвajarã ñai абуйувai jabocæре, мѳје ðабенажиере айвн уѳре ãи нрѳре. Ару que ðару, ãи dupini нуснунте мѳјаре jocarĳ. ⁸ Рæно baju coreѳнаивујарã Јѳменижцæре. Ару que ðару, Јѳменижцн мѳјаре coreѳваре ðаснунте ўре. Мѳја, ãмеина теивн, ðajocajarã мѳје ãмеина теийеде. Мѳја, рнсаўмеа снривн, oatнвajarã мѳје ðãрiайеде, мѳје нede cїinãрora Јѳменижцæре ару ijãравнquede мãре. ⁹ Мѳје que ðãрiайе боје, ñãјijara, ojarã, ару chїojara мѳја. Yнривн baru, ðajocajarã мѳје yнрийеде ару ojarã. Ару torojнривн baru, ðajocajarã мѳје torojнede ару chїojara. ¹⁰ Que baru, “Аревнæ cãчинотаму ун”, ајарã мѳја Јѳменижцæре, ãи кадатекуйере айвн мн-јаре ãи парнѳеque. Que teni Јѳменижцн мearore јцнунте мѳјаре.

Соуњије јаубевн мајаре аревнæре не ðайеде

¹¹ Мѳја, јивн, yãвabejarã ãменоре caивн не jãрiайеде аревни бороре. Ñai соунун ãменоре ãи јцни бороре ару “ãмеина теивн мн” аун ўре, ўrecabe yãвayн ãменоре Јѳменижцни ðaicѳјеийеде. Ñai que аун, “ãметаму Јѳменижцни ðaicѳјеийе”, аубе. Мѳја yãваивн baru ãменоре Јѳменижцни ðaicѳјеийеде, мѳја јн абевн диеде. Quãnora мѳја ðаивнбн уѳре мѳје baju нрѳре. ¹² Æбенита Јѳменижцн cїinãснрabe ðaicѳјеñн мајаре. Ару Јѳменижцн cїinãснрabe соунун маје ðайе мёне о ãмене мãре. Que baru ўrecabe cїinãснра меадаун бнoјаиби рѳеваре, не ñãјименажиере аун не ãмеина теие боје. Ару ўrecabe cїinãснра јарнвayн бнoјаиби рѳеваре, не ñãјинажиере аун не ãмеина теие боје. Æбенита мѳјасарпнравн ye ãменоре соунгĳ бнoјаивн аревни бороре.

Põeva aipe vaiquiyede javenare ne majibeno

¹³ Caride me jápiajarã mũaja yópe arĩ dápiaivũ: “Caride o javenare nũrajarevũ maja apeno ïmaroi. Mautenajarevũ nore cũináũjũ memeni, bojedarĩ, earãjivũ ure tãuturare aru cũvede máre”, aivũbu. ¹⁴ Mũaja ye coreóvabevũ aipe vaiquiyede javenare. Coreóvabevũ aipiyede mũaje yainãjijãravũ baquinóre. Mũaje apũrõ yópe painomu abobicope. Yópe abobico járorĩ, maumena bíjaiyepe, nopedecabu maje apũrõ máre maumena cũino. ¹⁵ Que baru yópe arĩ dápiaie jaũvũ mũaje: “Jũmenijicũi ũru, cũrĩ, memeni, ðarãjarevũ apejĩene”. Que aipe jaũvũ. ¹⁶ Ũbenita mũajacapũravũ boroteivũbu mũaje baju majiéque, Jũmenijicũi majiéde jarũvarĩ. Ũbenina “Jũmenijicũ jaũbebi majare”, arĩ dápiairĩduivũbu mũaja. Que ðaru ãmenomu. ¹⁷ Nãi coreóvaũ ðayũ méne, ðabecũ baru méne yópe ũi coreóvaiyepe, ãmeina ðayũbe ũ, ũi ðabe boje yo mearore ðayũ majicũpe.

5

Majicaino cũve cũvarivũre

(Mt 6.19)

¹ Caride jápiajarã mũaja, cũve cũvarivũ. Coðoboborĩ ojarã mũaja mũaje ñájinajinore. ² Mũaje cũve pojeiyebu. Aru mũaje doiye bocomiva ne ãiyebu. ³ Aru mũaje tãuturatũrava, úru aru plata máre, cũra etaiyebu. Iye cũra etaiye jáðovaivũ mũaje caðatebe báquede ina cõmaje ãrojarivũre mũaje cũveque. Que baru mũaja ñájinajivũbu yópe põecũi ñájiyepe toa éiyede ũi bajure. Mũaja jẽivũbu mũajeva ũrarõ cũvede ijãravũ, bũojaijãravũare, Jũmenijicũi ñájiõaquiãravũ baquinó jipocai põevare, ne ãmeina teiye boje. ⁴ Járijide apa. Ina memecaivũ mũaje mũaje jioai chõoivũ coðoboboivũbu, mũaje jíbe boje iye bojedaiye jaúede náre, ne memecaiye báque boje. Ina

muje jujovaimara, muje bojedabemara, ne boro soyurĩ adaiyede járiaibi ñai Jūmenijicũ, caivũ ijāravũsavũ ne jabocũ. ⁵ Ijāravũ torojurĩ c̄urivubu muja muje ure c̄uveque. Ūrabũc̄uvabu muje āiye boje méne. Que baru yópe oteiāimacũ coreóvabec̄ure p̄õvai jíyede ũre urarõ āinore, ðarājivũ jiac̄uc̄ure ne boarājiiye jipocai ũre, nopedeca muje ñájinajijāravũ baquinó edaquiyebu mujare, corebevũre. ⁶ Mujacarpūravũ āmenore soyurĩ ñájiçõ-jeivubu aru boarĩ jarũvaivubu máre ina cõmaje ārojarivũ mearare. Ūbenita nácarpūravũ mauc̄uvabema mujare.

*Põeva ne nap̄iyeque ne jēniaino Jūmenijic̄uque
(Mt 5.34-37; Mr 6.13; Lc 10.34)*

⁷ Muja, jívn̄, caride nap̄ini corejarã muja maje jabocũ Jesucristoi copaidaquiyede. Dápiarã ñai oteyũre. Nap̄ini coreibi ĩc̄uyũ iye jēiye bojec̄uede. Nap̄ini coreibi mama ocainore aru ocaino yóbocarõre máre. Aru no yóboi, jēiyede ĩñũ b̄uojaiibi. ⁸ Quédeca muja máre nap̄ini corejarã. Parũre ðajarã muje ũmene. Caijāravũa vainĩburu yóboi, Cristoi copaidaquino p̄ueno joabenotamu.

⁹ Muja, jívn̄, boro soyurĩ adabejarã mujevũre muje ñájiye boje. Que ðaru, mujavacari ñájine ðaimara márajivũbu. Jūmenijic̄urecabe ñájine ðayũ p̄õvare ne āmeina teiye boje. Aru ũi náre ñájine ðaquino joabenotamu.

¹⁰ Muja, jívn̄, dápiarã ina Jūmenijic̄ui yávaiyede soyũcaipõeva mácavũre. Ne ñájiye báquede nap̄ini coredejaquemavũ na mácavũ. Napedeca nap̄ini corejarã muja.

¹¹ Torojurivutamu maje jáinoi ina nap̄ivũ caiye iye ne ñájiyede. Javede járiaðavũ muja Job b̄ac̄ui borore. Coreóvaðavũ muja urarõ ñájiye báquede nap̄iñũ mácure Job b̄ac̄ure. Aru Jūmenijic̄ui cõmaje āroje jáiye boje aru ũi mearo ðacaiyũre boje p̄õvare Job b̄ac̄ui ñájiniburu yóboi, Jūmenijic̄ui mearo ðacarĩ b̄uojarejaquemavũ ũi mácure.

¹² Mņja, jıvņ, caiye mņjare jaúe pņeno yo cūináro jaņrōtamu. Mņje yávaiyede jēniamejara cavarō mearo Jūmenijicūi cņrōcavņre aru ijāravņcavņre máre, ne đare đarājiyere aivņ mņjare yópe mņje jēniaiyepedeca. Quénora cainņmņa borocņbevņva coņņjarā yávaiyede jāvene, jaņbequiyepe aiye mņjare cavarō mearocacūi āmiáque aru ijāravņcacūi āmiáque máre, pđeva ne majinajiyere aivņ mņja yávaiyede jāvene coņņivņre. Mņje yávaiyede, nurié jņ aiyņrivņ baru, jņ ajarā, aru bi aiyņrivņ baru, bi ajarā quénora, Jūmenijicūi űājine đabequiyepe aivņ mņjare.

¹³ Apesņ mņjacasņ űájiņņ maru, jēniajacņrī ű Jūmenijicņque. Aru apesņ mņjacasņ torojņcņ baru, yņriajacņrī, jícņyņ mearore Jūmenijicņre. ¹⁴ Aru apesņ mņjacasņ ijimņ maru, cutujacņrī ina Jesúre jņ aivņre coreipđevare, ne jēniarajiyere ayņ úre maje jabocņ Jesucristoque ne yuaiyede úra olivo āmicņricņ jēidņa córoque. ¹⁵ Aru ne jēniaiyede “Jesucristo meadarī majicņtame”, ne arī dāpiaru, űai ijimņ meadaimņ macņyúme. Maje jabocņ Jesucristo meadacņyņme úre. Aru ijimņ mácņ baru űi āmeina teiye báque boje, Jūmenijicņ ārņmetecņyņme diede. ¹⁶ Que baru coņņjarā mņjevņre mņje āmeina teiyede. Aru jēniajara Jūmenijicņque mņjevņre, űi meadāquiyepe aivņ mņjare. űai pđesņ measņ Jūmenijicūi jáinoi, űi jēniaiyede Jūmenijicņque, jāve Jūmenijicņ jápiaibi aru cađateibi úre yópe űi jēniaiyere. ¹⁷ űai Jūmenijicūi yávaiyede coņņcaipđesņ Elías majape ráyņ barejaquémavņ. Parņéque jēniarejaquemavņ ű Jūmenijicņque, ocabequiyepe ayņ. Que baru ocabedejaquemavņ űi joborōi yóbecņriņņņa coricai. ¹⁸ Aru bedióva cojedeca jēniarejaquemavņ Jūmenijicņque, ocaquiyepe ayņ. Que baru ocarejaquemavņ. Aru pđeva ne oteiye báque bņcņrejaquemavņ.

¹⁹⁻²⁰ Mɔja, jɪvɔ, jɔpiajarã. Apesɔ mɔjacasɔ ɔi dajocarɔ ɔi jɔ aiye de iye yavaiye de jãvene, aru apesɔ jɔ are ɔayɔ baru ɔre die de cojedeca, ɔai oatɔvare ɔayɔ apesɔre ɔi dapiainore, ɔi dajocaquiyepe ayɔ ɔi ɔmeina teiye de jarɔvarɔ, ɔi jɔ aquiyepe ayɔ iye yavaiye de jãvene cojedeca, meadaibi ɔre, ɔi ɔajimequiyepe ayɔ ɔi ɔmeina teiye boje. Que baru Jɔmenijicɔ jarɔvacɔyɔme caiye ɔi ɔmeina teiye bãquede. Aru ɔrɔmetecɔyɔme die de mارة. Coreóvajarã mɔja die de. Quénoramɔ.

Мажерасу јѹменижѹај ѳаѳајѳе мамаѳене соуѳитѹѹбо
New Testament in Cubeo (CO:cub:Cubeo)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cubeo

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cubeo [cub], Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cubeo

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22
